

Hồ Chí Minh

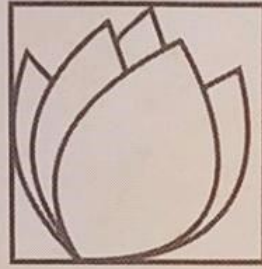
VỚI VĂN NGHỆ SĨ
VĂN NGHỆ SĨ VỚI HỒ CHÍ MINH

Tập 9

NGHIÊN CỨU - LÝ LUẬN - PHÊ BÌNH

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

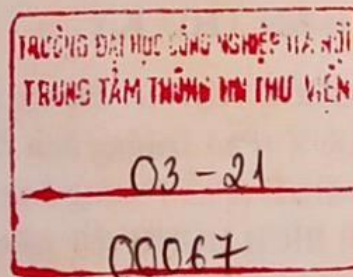

Hồ Chí Minh

VỚI VĂN NGHỆ SĨ
VĂN NGHỆ SĨ VỚI HỒ CHÍ MINH

Tập 9

NGHIÊN CỨU - LÝ LUẬN - PHÊ BÌNH

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Bác Hồ, là một nhà cách mạng vĩ đại của dân tộc Việt Nam, một vị lãnh tụ lỗi lạc của đảng ta và của đất nước chúng ta. Bác còn là một nhà văn xuất chúng, nhà thơ lớn của dân tộc. Công lao to lớn của Người đối với đất nước đã được các nhà văn, các nhà thơ, các họa sĩ, các nhà điêu khắc cũng như các nhà viết kịch xây dựng hình tượng Hồ Chí Minh, với một tấm lòng chân thực tôn kính đầy tâm huyết, và bằng cả tài năng của lòng biết ơn sâu sắc.

Qua các tác phẩm văn thơ và các trước tác của Người nói lên tâm vóc của một tâm hồn lớn lao và tài hoa của một nghệ sĩ giàu lòng yêu nước thương nòi, nhưng cốt cách thì luôn ung dung tự tại, tin vào ngày mai tươi sáng, tin vào con đường mà mình đã chọn, dấu hiện tại bản thân lâm cảnh lao tù. Bác Hồ làm thơ, viết văn ngoài tư chất bẩm sinh là một nghệ sĩ còn trịu nặng tư chất của một nhà cách mạng quyết liệt, một vị lãnh tụ kiệt xuất trước bối cảnh đất nước bị họa ngoại xâm.

Nhân dịp xuất bản bộ sách *“Hồ Chí Minh với văn nghệ sĩ - Văn nghệ sĩ với Hồ Chí Minh”*, nhà xuất bản Hội Nhà Văn và nhóm biên soạn dành toàn bộ tập 9 của bộ sách, chọn lọc các bài viết của các bậc tiền bối, các nhà văn hoá cao khiết, các học giả xa gần, các nhà lý luận văn học, các tác gia viết về văn thơ và về các trước tác của Người, để các thế hệ con cháu sau này có điều kiện tìm hiểu một cách hệ thống hơn, hiểu biết tường tận hơn về sức sáng tạo cùng tài cao đức trọng của Người.

Chúng tôi chọn lọc theo chủ đề tư tưởng, theo đề tài mà các tác giả đề cập về Hồ Chí Minh. Trong cơ cấu nội tại của mỗi chủ đề, đề tài, trong mỗi tác phẩm, mỗi công trình, chúng tôi chọn những bài

xuất sắc, có ưu tiên cho những bài, phản ánh được tính lịch sử vận động của tư tưởng văn nghệ Hồ Chí Minh.

Chúng tôi chỉ sử dụng những bài viết đi sâu vào những vấn đề lý luận văn hóa, văn nghệ, những bài viết đánh giá sâu sắc về những tác phẩm cụ thể của Người.

Mục đích của chúng tôi là nhằm làm nổi bật tư tưởng và nhân cách Hồ Chí Minh từ phương diện văn học nghệ thuật, làm sáng rõ quan điểm thực hành lý thuyết văn nghệ theo tư tưởng Hồ Chí Minh - giản dị, nhân văn, trong sáng, khoa học, tiếp thu tinh hoa của thời đại và nhân loại.

Để có được cái nhìn tổng quan và sâu sắc, chúng tôi đã chia bộ sách ra thành 5 nhóm bài viết như sau:

Nhóm bài thứ nhất: Tập trung đi sâu phân tích lý giải về những tác phẩm cụ thể của Hồ Chí Minh thông qua các phương pháp xã hội học, văn hóa lịch sử, tiểu sử học, nhằm giúp độc giả có cái nhìn khách quan hơn và thấu triệt hơn tư tưởng nhân văn của Người một cách biện chứng khoa học.

Nhóm bài thứ hai: Chúng tôi tập trung tuyển chọn các bài viết đi sâu vào thế giới nghệ thuật trong tác phẩm của Bác. Mối quan hệ giữa hiện thực đấu tranh cách mạng với những suy tư của người nghệ sĩ chân chính.

Nhóm bài thứ ba: Chọn lựa các bài viết mà các tác giả phân tích đặc trưng phong cách ngôn ngữ trong tác phẩm nghệ thuật Hồ Chí Minh.

Nhóm bài thứ tư: Chủ đề tập trung vào nội dung phản ánh trong tác phẩm nghệ thuật Hồ Chí Minh theo các đề tài mà Bác đã dày công sáng tạo trong quá trình đấu tranh và trong tiến trình hoạt động cách mạng.

Nhóm bài thứ năm: Chọn lọc các bài viết nghiên cứu đi sâu vào tư tưởng nghệ thuật Hồ Chí Minh trong việc tiếp thu văn hóa Đông - Tây kim cổ, từ truyền thống đến hiện đại. Những bài viết nêu rõ tư tưởng chỉ đạo văn nghệ cách mạng, chiến đấu cho hạnh phúc con người của Bác. Từ đó người đọc thấm nhuần sâu sắc hơn tác dụng của văn học nghệ thuật trong công cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc.

Về công tác biên soạn, biên tập, nhà xuất bản giữ nguyên cách phiên âm tiếng nước ngoài vì có một số tác giả đã quá cố. Mặt khác, do các bài viết ở các thời điểm khác nhau, để tôn trọng tính chính xác của tư liệu gốc và tính lịch sử của văn bản, chúng tôi cũng in nguyên văn để thuận cho việc tra cứu sau này.

Nhân đây chúng tôi cũng xin tỏ lòng trân trọng cảm ơn các vị cách mạng tiền bối, các nhà Hồ Chí Minh học, các bạn đồng nghiệp gần xa đã góp ý giúp cho chúng tôi trong quá trình biên soạn và thực hiện bộ sách này.

Dù đã rất cầu thị và cố gắng, nhưng vì năng lực có hạn, không thể tránh khỏi những sai sót. Chúng tôi tha thiết mong nhận được những góp ý chân tình của quý vị để lần tái bản sau được hoàn chỉnh hơn.

Xin trân trọng cảm tạ.

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

LỜI TỰA

Trên báo Ogoniok (Liên Xô trước đây), số 39, ra ngày 23-12-1923, nhà thơ đồng thời là nhà báo Xô-viết nổi tiếng O.Mandenxtam trong bài “Thăm một chiến sĩ quốc tế cộng sản Nguyễn Ái Quốc” đã tiên cảm phi thường về Chủ tịch Hồ Chí Minh như sau: “Dáng dấp con người đang ngồi trước mặt tôi đây, Nguyễn Ái Quốc, cũng đang toả ra thật lịch thiệp và tế nhị. Từ Nguyễn Ái Quốc đã toả ra một thứ văn hoá, không phải văn hoá châu Âu, mà có lẽ là một nền văn hoá tương lai”. Với dự cảm đặc biệt của một thi nhân, O.Mandenxtam phát hiện ra sự dôn tụ, kết tinh của văn hoá Việt Nam trong con người Việt Nam tiêu biểu nhất và khẳng định Bác là tinh hoa của Việt Nam và cũng là tinh hoa của nhân loại. Nhà thơ viết: “Dân An Nam là một dân tộc giản dị và lịch thiệp. Qua phong thái thanh cao, trầm ấm của Nguyễn Ái Quốc, chúng ta như thấy ngày mai, như thấy sự yên tĩnh mênh mông của tình hữu ái toàn thế giới...”.

Gần một thế kỷ đã trôi qua, thời gian đã chứng minh linh giác đặc biệt sáng suốt của O.Mandenxtam. Đó là một phát hiện thiên tài về một thiên tài. Thời gian ấy Bác đang học tập tại Trường Đại học Phương Đông của Quốc tế Cộng sản tại Matxcova. O.Mandenxtam không viết về Bác với tư cách lãnh tụ tinh thần, người tổ chức và lãnh đạo cách mạng Việt Nam. Điều đó thế giới đã từng biết qua những hoạt động yêu nước nổi tiếng của Người ở Pháp và trong những ngày đầu đến đất nước của Lênin. Chọn tư cách là đại diện nền văn hoá tương lai, nhà thơ Nga đã nhìn thấy sự bất tử của Người, tiên đoán về những giá trị có tầm nhân loại vĩnh cửu của Bác từ khi Người mới bước sang tuổi ba mươi.

Với một nguồn mạch cảm hứng như vậy, những người đề xuất và được Ban Bí thư ủng hộ việc tổ chức thực hiện bộ sách chuyên đề

“Hồ Chí Minh với Văn nghệ sĩ - Văn nghệ sĩ với Hồ Chí Minh”
mong muốn cung cấp cho bạn đọc rộng rãi, đặc biệt là cho tất cả những ai quan tâm đến việc xây dựng con người, quan tâm đến việc xây dựng nền văn hoá dân tộc, rất Việt Nam mà cũng rất hiện đại, nguồn tư liệu phong phú, sinh động, hệ thống, đa dạng, chọn lọc từ những trước tác quan trọng nhất của Bác về văn học, nghệ thuật và của những văn nghệ sĩ hàng đầu Việt Nam và thế giới viết về Bác. Hình tượng Hồ Chí Minh với ba chủ đề: lãnh tụ thiên tài, nhà văn hoá kiệt xuất, nhà nhân văn vĩ đại được các tác giả từ góc độ văn hoá thể hiện sống động và xuyên suốt bộ sách. Chúng ta bắt gặp ở đây sự kết hợp đẹp đẽ giữa những cái cao cả và bình thường, giản dị mà thanh cao, vĩ đại mà gần gũi, rất Việt Nam mà cũng rất nhân loại. Bức tượng đài ngôn ngữ này làm nổi bật chân dung Hồ Chí Minh, một con người trong tất cả, tất cả trong một con người.

Với những phẩm chất cao quý như vậy, hiển nhiên từ lâu Bác đã là một ngọn nguồn, ngọn nguồn của suy tưởng, của bồi đắp, của dẫn dắt và soi sáng. Và đúng như Tố Hữu đã viết:

Ta bên Người, Người toả sáng trong ta
Ta bỗng lớn ở bên Người một chút.

Bác vĩ đại nhưng không quá tầm với bất cứ ai.

Hôm nay và mai sau, tiếp nhận Hồ Chí Minh là tiếp nhận một sự sống không bao giờ ngơi nghỉ.

Và bây giờ, với thói quen bước vào một ngôi đền thiêng, xin chúng ta hãy lật từng trang sách với lòng chân thành nhất, để được chứng quả lời Phật dạy:

Được đi trên đường chánh
Là Phước Đức lớn nhất.

Hà Nội, 4-5-2010
Nhà thơ Hữu Thỉnh
Chủ tịch Hội Nhà văn Việt Nam

MỤC LỤC

LỜI NHÀ XUẤT BẢN	9
LỜI TỰA CỦA NHÀ THƠ HỮU THÌNH	13
1. Khái luận - Gs. Viện sĩ Nguyễn Khánh Toàn	15
2. Đọc tập thơ “ <i>Nhật ký trong tù</i> ” của Hồ Chủ tịch” - Trần Huy Liệu	44
3. Đọc lại tập thơ <i>Ngục trung nhật ký</i> - Đặng Thai Mai	61
4. Tiếng hát tự do - Hoài Thanh	108
5. Văn châm biếm, đả kích địch qua một số bài viết của Bác Hồ - Xích Diệu	123
6. Đọc thơ “ <i>Nhật ký trong tù</i> ” - Xuân Diệu	132
7. Bác Hồ làm thơ và thơ của Bác - Hoàng Trung Thông	149
8. “Những trò lố hay là Varen và Phan Bội Châu” - Hoàng Như Mai	179
9. Thơ Bác - Lê Đình Kỵ	196
10. Tác phẩm “ <i>Bản án chế độ thực dân Pháp</i> ” của Hồ Chủ tịch và văn học hiện đại - Đỗ Đức Hiếu	212
11. “ <i>Vi hành</i> ” - Một thành tựu nghệ thuật độc đáo tuyệt vời - Nguyễn Đình Chú	233

12. Về quan điểm “Văn hóa, nghệ thuật cũng như mọi hoạt động khác, không thể đứng ngoài, mà phải ở trong kinh tế và chính trị” của Hồ Chí Minh trong bối cảnh hiện nay - <i>Thành Duy</i>	241
13. Tư tưởng Hồ Chí Minh từ ba điểm nhìn - <i>Hồ Sĩ Vịnh</i>	253
14. Một số suy nghĩ về thơ, văn của Chủ tịch Hồ Chí Minh - <i>Hà Minh Đức</i>	272
15. Vị trí “Truyện và ký” của Nguyễn Ái Quốc trong văn học Việt Nam - <i>Phùng Văn Tưu</i>	353
16. Hai văn kiện lịch sử của Hồ Chí Minh - <i>Song Thành</i>	363
17. Một vài phương diện tư tưởng và sáng tác của Hồ Chí Minh - <i>Phương Lưu</i>	381
18. Danh nhân văn hóa Hồ Chí Minh - <i>Phong Lê</i>	444
19. Thiên tài Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh - <i>Lữ Huy Nguyên</i>	493
20. Tư duy nghệ thuật trong thơ Hồ Chí Minh - <i>Trần Đình Sử</i>	549
21. Lĩnh hội một số khía cạnh chủ yếu trong quan điểm của Hồ Chí Minh về văn hóa - văn nghệ - <i>Đình Xuân Dũng</i>	565
CHÚ THÍCH VỀ TÁC GIẢ	589

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN
65 Nguyễn Du - Hà Nội * Tel & Fax: 38222135
E-mail: nxbhoinhavan@yahoo.com.vn

Hồ Chí Minh

VỚI VĂN NGHỆ SĨ
VĂN NGHỆ SĨ VỚI HỒ CHÍ MINH

Tập 9

NGHIÊN CỨU - LÝ LUẬN - PHÊ BÌNH

Chịu trách nhiệm xuất bản:
PHẠM TRUNG ĐÌNH

Chịu trách nhiệm bản thảo:
TRẦN QUANG QUÝ

Biên tập:
TẠ DUY ANH
NGUYỄN VĂN SƠN

Bìa:
VĂN SÁNG

Sửa bản in:
HẢI LY

In 8.000 cuốn, khổ 16 x 24cm, tại Công ty TNHH In và DVTM Phú Thịnh
Giấy ĐKKHXB số: 671-2013/CXB/100-28/HNV
In xong và nộp lưu chiểu tháng 7 năm 2013